

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID
VOOR DE PROFESSIONAL

OKTOBER 2024 - N° 48

De Kostwinners strijden tegen voedselverlies

8

Rapport zet stap voorwaarts in bescherming van onze bodem

12

Voordelen van renoveren met asbestattest

16

De Mijn Mooie Straat-app tegen zwerfvuil

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen
is materiaalbewust

OVAM-thema's in nieuw regeerakkoord

Beste lezer,

Sinds eind vorige maand hebben we een nieuwe Vlaamse Regering: Diependaele I. Het regeerakkoord gaat uiteraard ook in op OVAM-materie. De Vlaamse Regering bevestigt immers dat Vlaanderen zich ontwikkeld heeft tot een voorloper in circulaire economie en afvalbeheer in Europa. En ook dat Vlaanderen altijd een vooruitstrevende regio is geweest met zijn bodembeleid.

Dat bodembeleid werd het voorbije anderhalf jaar trouwens grondig onder de loep genomen door een expertenpanel (p.8). In september presenteerde dat panel een rapport met beleidsaanbevelingen over bodembeheer, met een focus op bodembewustzijn, transparantie en educatie.

De nieuwe Vlaamse Regering wil het Actieplan Asbestafbouw 2023 ook blijven uitvoeren. Het Vlaamse asbestafbouwbeleid komt bovendien herhaaldelijk aan bod in een recent Europees rapport dat asbestbeheer en verwerking bestudeert (p.12). Een aantal van de best practices en aanbevelingen zijn niet toevallig afgeleid van Vlaamse voorbeelden.

En vlak voor de eedaflegging was het Internationale Dag tegen Voedselverlies en lanceerde de OVAM samen met De Kostwinners een nieuwe culinaire campagne (p.4). En ook daar wil de nieuwe Vlaamse Regering verder op inzetten, samen met de andere gewesten en de federale overheid.

We kunnen dus besluiten dat het nieuwe regeerakkoord voortbouwt op het stevige fundament dat er al ligt dankzij de dagelijkse inspanningen en het decennialange werk van onze medewerkers en stakeholders. We kijken dan ook uit naar de samenwerking met de nieuwe minister van Omgeving, Jo Brouns.

Veel leesplezier!

WERNER ANNAERT
Administrateur-generaal van de OVAM

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur

Ine Wenmaekers

Redactieraad

Ine Wenmaekers, Annelies D'Hollander, Arianne Acke, Eline Aerts, Fredrik van Dijk, Jan Verheyen, Johanna Deconinck, Kathleen Colaes, Klaartje De Boeck, Liesbeth Van Ackeleyn, Nathalie Van Trier, Sofie Triest

Redactieadres

OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's

OVAM, Adobe Stock

Redactie en realisatie

www.wearepantarein.be

Wettelijk depotnummer

D/2024/5024/20

Oplage

2600 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit dit magazine mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

MEER WETEN?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via

ovam.link@ovam.be

 facebook.com/ovam.be

 @OVAMVL

 linkedin.com/company/ovam

CIRCULAIRE ECONOMIE

- 4 De Kostwinners zetten de strijd tegen voedselverlies verder

GEZONDE BODEM

- 8 Bodemzorg in 4D
De experts lichten hun rapport toe

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

- 12 Voordelen van renoveren met asbestattest

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

- 16 Promoot de Mijn Mooie Straat-app bij uw zwerfvuilverwilligers

DE KOSTWINNERS ZETTEN DE STRIJD TEGEN VOEDSELVERLIJES VERDER

Ter gelegenheid van de Internationale dag tegen Voedselverlies lanceerden De Kostwinners een culinaire campagne. Lokale besturen die zelf een project willen starten, kunnen daar nu steun voor krijgen van de OVAM.

Gemiddeld gooide een Vlaams huishouden het afgelopen jaar 508 euro aan eetbaar voedsel weg. Zulke cijfers vallen niet te rijmen met de vele gezinnen die niet de middelen hebben om dagelijks een gezonde maaltijd op tafel te zetten. Bovendien is er ook een ecologische impact.

Daarom is de strijd tegen voedselverspilling een belangrijk thema op elk niveau, van de internationale Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen tot lokale besturen. In Vlaanderen lanceerde de regering het actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen 2021-2025, onder impuls van de OVAM en het Departement Landbouw en Visserij. Het plan omvat een reeks concrete acties die 30 procent van alle voedselverliezen moeten voorkomen, opnieuw verwerken tot voedsel of hoogwaardiger valoriseren. Daarin hebben actoren door de volledige voedselketen heen een rol te spelen: van producent tot consument. Alle organisaties, bedrijven, lokale overheden, gezinnen ... die zich daarvoor willen inzetten, kunnen zich een Kostwinner noemen. De Kostwinners sensibiliseren, inspireren en geven zelf het goede voorbeeld. ▶

Gemiddeld gooide een Vlaams huishouden het afgelopen jaar 508 euro aan eetbaar voedsel weg

- ▶ De website www.dekostwinners.be zet zulke inspirerende verhalen in de kijker, samen met een heel aantal tips voor elk doelpubliek: van grootkeukens tot studentenkoten. Wie zich geroepen voelt om in eigen regio een Kostwinner te worden, vindt er zelfs een kaart met alle acties van de intercommunes in het kader van de 'Voedsel is goud'-campagne. Er zijn acties door het hele jaar, maar ter gelegenheid van de Internationale Dag tegen Voedselverlies op 29 september lanceren De Kostwinners elk jaar een heerlijke campagne om de boodschap extra kracht bij te zetten.

In 2024 is er een maximaal bedrag van 50 000 euro subsidie per intercommunale beschikbaar

Wat-Boury-nog-liggen-hadGPT

De smaakmaker van de campagne in 2023 was de 'Wat-je-nog-liggen-hadGPT'. Wie aan die AI-aangedreven hulpkok vertelt welke restjes er nog in de koel- of voorraadkast liggen, krijgt ogenblikkelijk een recept dat al die etenswaren combineert op een geniale – of op z'n minst speciale – manier. De ludieke tool vestigt op een positieve, laagdrempelige manier de aandacht op de restjes die we al te makkelijk weggooien, en niet altijd op de juiste manier. Gemiddeld gooit de Vlaming op een jaar tijd maar liefst 21,84 kilo aan eetbaar voedsel in het restafval, waar het zeker niet thuishoort.

Dit jaar bouwden De Kostwinners verder op het concept met een culinair hoogstaande vervolgcampagne. Daarbij konden deelnemers een uniek etentje winnen in sterrenrestaurant Boury. Uniek, want speciaal voor de gelegenheid stelde **chef Tim Boury** een heerlijk menu samen met toprestjes uit zijn keuken, met de hulp van de 'Wat-je-nog-liggen-hadGPT'. Om kans te maken op zo'n exclusief tafeltje voor twee moesten

Bezoek
de website

deelnemers simpelweg naar www.dekostwinners.be surfen, de AI-hulpkok aan het werk zetten en het wedstrijdformulier invullen. Op 26 oktober mogen twee koppels de voeten onder tafel schuiven en genieten van een heerlijke, niet-verloren maaltijd.

Subsidies voor lokale preventie

In de strijd tegen voedselverlies vormen lokale besturen een cruciale schakel tussen het beleid en de burger. Daarom lanceerde de OVAM de projectoproep 'Preventie van voedselverlies bij huishoudens'. Lokale besturen die een project ter preventie van voedselverlies willen organiseren voor hun inwoners, kunnen daarvoor subsidies aanvragen bij de OVAM. In 2024 is er een maximaal bedrag van 50 000 euro subsidie per intercommunale beschikbaar. Daarmee kunnen lokale besturen tot de helft van de kosten voor een project invullen. Om in aanmerking te komen, moet het project preventiemaatregelen ondersteunen die in lijn liggen met het actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen 2021-2025.

Het actieplan heeft als doel om stap voor stap gedragsverandering teweeg te brengen. Het kan dus gaan over acties om voedselverlies bij huishoudens te voorkomen of over initiatieven om bijvoorbeeld te vermijden dat voedselresten nog in het restafval terecht komen, of om huishoudens te inspireren om met restjes aan de slag te gaan. Het aantal inwoners dat een project kan bereiken, is natuurlijk ook een belangrijk criterium. Ook voor lokale besturen biedt www.dekostwinners.be een uitgebreid overzicht van eerdere projecten om inspiratie op te doen. Wanneer het plan eenmaal vorm krijgt, kunnen lokale besturen de subsidie aanvragen door een dossier in te dienen bij de OVAM. **Meer informatie over de voorwaarden en procedure vinden ze op de OVAM-website, via de QR-code.**

Bodemzorg in 4D

DE EXPERTEN LICHTEN HUN RAPPORT TOE

In 2023 verzamelde de OVAM een panel van experts om tot beleidsaanbevelingen over bodembeheer te komen. In september publiceerde het panel zijn eindrapport met de meest recente inzichten en ideeën over bodemzorg.

Het eerste Vlaamse Bodemdecreet dateert van 1995. Sindsdien heeft Vlaanderen een toonaangevende expertise in bodembeheer opgebouwd en is de visie op bodembeheer sterk geëvolueerd. Aanvankelijk lag de focus op de sanering van 'klassieke' verontreinigingen, zoals bij de arseenfabriek in Bocholt, (zie QR-code naar de podcast op pagina 11) het eerste saneringsproject van de OVAM. Vandaag worden we steeds meer geconfronteerd met nieuwe zorgwekkende stoffen, zoals PFAS, en met de cruciale rol die een gezonde bodem speelt in onze grote maatschappelijke uitdagingen: biodiversiteit, klimaatverandering, ruimtegebruik, droogte, overstromingen, voedselveiligheid ...

Daarom richtte de OVAM begin 2023 een multidisciplinair expertenpanel op, met bodemexperten uit de academische wereld, de bodemonderzoeks- en saneringssector en juristen, aangevuld met een deskundige uit Nederland. Anderhalf jaar lang wisselden de leden inzichten en ideeën uit om te komen tot voorstellen voor de aanpassing van het Vlaamse Bodemdecreet en voor het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in de eerste helft van 2024. De resultaten van hun werk zijn nu verzameld in een uitgebreid rapport: 'Op weg naar bodemzorg in 4D', beschikbaar via de website van de OVAM.

Wij spraken met drie leden van het panel:

- **Ellen Van De Vijver, professor aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen van de UGent**
- **Elisa Vermeulen, oprichter van bodemadviesbureau Ossiado**
- **Werner Annaert, administrateur-generaal van de OVAM**

Werner Annaert: "De concrete aanleiding om dit expertenpanel op te zetten, was de parlementaire onderzoekscommissie naar aanleiding van de PFAS-crisis. Die formuleerde in 2022 enkele belangrijke en terechte conclusies en beleidsaanbevelingen. Wij wilden daarop verder bouwen door de vele deskundigen die in Vlaanderen rond het thema bodem werken samen te brengen. We nodigden ook een Nederlandse vertegenwoordiger uit, omdat we daar beleidsmatig veel contacten mee hebben."

"We stelden bovendien vast dat op Europees niveau de ambitie bestond om wetgeving rond bodembescherming

"We hebben de ambitie om een bodemplan voor Vlaanderen te creëren, als basis voor een meer geïntegreerd en gecoördineerd beleid"

Werner Annaert,
administrateur-generaal van de OVAM

te ontwikkelen. Ondertussen is de eerste beslissing genomen die tot een Europese bodemrichtlijn moet leiden. Het werk van het expertenpanel kan het proces voeden dat we in Vlaanderen willen starten om bodemzorg integraler aan te pakken en onze regio voor te bereiden op de Europese regels."

"Het is een lijvig rapport geworden. De experts hebben hun werk professioneel aangepakt en leverden veel input. Ook heel wat andere stakeholders konden hun bijdrage leveren. Bovendien wilden we de achterliggende ideeën en teksten meegeven voor lezers die nog dieper op een thema willen ingaan. Onze secretaris, die al dat materiaal verwerkte tot één geheel, heeft echt knap werk verricht."

Het expertenpanel heeft anderhalf jaar gewerkt aan zijn rapport. Hoe kijken jullie terug op dat proces?

Elisa Vermeulen: "De OVAM heeft het proces goed georganiseerd. Van bij het begin waren er duidelijke regels en afspraken: we waren er vanwege onze individuele expertise, niet om een belang of bedrijf te vertegenwoordigen. Dat zorgde voor een open en ►

- ▶ vrije communicatie. De OVAM heeft zelf een aantal onderwerpen voorgesteld, maar geleidelijk aan bracht het panel zelf meer elementen aan en werd daar ruimte voor gecreëerd. Oorspronkelijk zou het panel gedurende zes maanden samenkomen, uiteindelijk werd het anderhalf jaar. Dan nog hebben we niet álles kunnen uitklaren, maar we moesten ook op tijd met aanbevelingen komen, dus dit was een goede balans.”

Ellen Van De Vijver: “Ik vond het heel verrijkend om het perspectief mee te krijgen van mensen met zulke verschillende achtergronden en jobs, ieder met z’n eigen kennis. Ik kom zelf uit de academische wereld, maar ik werk vaak samen met studie bureaus. De praktische kant is me dus niet vreemd, maar ik heb er toch veel van opgestoken. En dan is er nog de juridische kant, die nog heel belangrijk zal zijn om de vertaalslag naar beleid te maken. Het was enorm leerrijk, en ondanks de verschillen waren we het vaak eens over de hoofdzaken. Iedereen beseft dat we bodembeheer heel ruim moeten zien: niet alleen focussen op verontreiniging, maar ook kijken naar de samenhang met lucht, water, biodiversiteit, ruimtelijke ordening ... Daarvoor heb je een integrale aanpak nodig, over verschillende beleidsdomeinen en onderzoeksdisciplines heen. De uitdaging is dan wel om het daardoor niet te complex te maken en tot een praktisch toepasbaar beleid te komen.”

“We moeten bodembeheer heel ruim zien: niet alleen focussen op verontreiniging, maar ook kijken naar de samenhang met lucht, water, biodiversiteit ...”

Ellen Van De Vijver, professor aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen van de UGent

Wat zien jullie als de cruciale voorwaarden voor een sterk bodembeleid?

Vermeulen: “We moeten de reflex kweken om voorbij ons eigen domein te kijken. Ik werk bijvoorbeeld eerder rond grondverzet dan sanering. Op dat vlak zien we een gesloten grondbalans vaak als een duurzaam criterium: we willen alle afgegraven grond ter plaatse hergebruiken om transport te vermijden. We controleren dan of er geen te hoge concentraties schadelijke stoffen aanwezig zijn, maar we mogen de impact van de actie zelf niet uit het oog verliezen. De afgegraven grond wordt weleens gebruikt om een groenzone op te hogen, goed aangedamd zodat het niet gaat schuiven, met een laag teelaarde erbovenop. Maar een tijd later is het vaak een droevig zicht, omdat die verdichte bodem de begroeiing niet ten goede komt. Bodemkwaliteit omvat een heel aantal factoren, zoals de structuur en het bodemleven; het gaat niet alleen om de afwezigheid van verontreiniging. We moeten een soort bodembewustzijn ontwikkelen.”

Annaert: “Over dat bodembewustzijn gaf het panel unisono een signaal. Dat is ook voor de OVAM heel belangrijk. Ik ben ervan overtuigd dat het de basis is voor ons toekomstige beleid, maar in enquêtes merken we dat er nog veel werk aan de winkel is.”

“Vanuit de OVAM kunnen we aan dat bewustzijn bijdragen door transparant te zijn. Niet alleen over verontreinigingen, maar over álle aspecten van een gezonde bodem. Alle informatie die we hebben, moeten we aan het brede publiek durven aan te bieden. Daarom hebben we in december 2023 een website gelanceerd – www.bodemkwaliteit.be – waar mensen gegevens over de bodemkwaliteit in hun buurt kunnen opzoeken. Die trok zoveel bezoekers dat de website op de eerste dag crashte: het beste bewijs dat een groot deel van de bevolking geïnteresseerd is.”

Van De Vijver: “Transparantie en betrokkenheid gaan hand in hand. Onlangs kreeg een collega een flyer in de bus met de boodschap: u woont in een zone waar vanwege PFAS ‘no regret’-maatregelen zijn genomen. Hij wist niet wat hij daarmee moest aanvangen: moest hij zich zorgen maken of niet? Als mensen dat onderscheid niet kunnen maken, is het ofwel allemáál erg of is níks nog erg. En dan krijg je gelatenheid. Maar vaak is het geen zwart-witverhaal. We hebben nog werk om met de gepaste nuance te communiceren en tegelijk duidelijk te maken wat de resultaten van bodemonderzoek betekenen in het dagelijkse leven van mensen.”

“Bodemkwaliteit omvat een heel aantal factoren; het gaat niet alleen om de afwezigheid van verontreiniging. We moeten een soort bodembewustzijn ontwikkelen”

Elisa Vermeulen,
oprichter van bodemadviesbureau Ossiado

“Hopelijk kunnen we tegelijk daarmee een positievere perceptie creëren. Neem nu saneringsprojecten: die starten vanuit een probleem, maar er zitten altijd ook opportuniteiten aan vast om een ruimte een mooie nieuwe invulling te geven. Die kant moeten we ook in de verf zetten.”

Wat zijn voor jullie de volgende stappen nu het werk van het panel is afgerond?

Annaert: “Op basis van het rapport zal de OVAM een basisdocument opstellen voor de nieuwe minister van Omgeving, Jo Brouns. We bezorgen het ook aan de toekomstige kabinetsmedewerker die voor ons beleidsdomein verantwoordelijk wordt. Hij of zij zal een belangrijk aanspreekpunt op het politieke niveau voor ons zijn, dus zullen we het rapport samen doornemen.”

“We hebben nu ook de concrete ambitie om een bodemplan voor Vlaanderen te creëren. Daarin zullen we de verschillende aspecten en bevoegdheden opnemen die gerelateerd zijn aan bodembeheer, als basis voor een meer geïntegreerd en gecoördineerd beleid. We hebben daarover al een aantal betrokken collega’s geraadpleegd, onder meer bij het Departement Omgeving, de Vlaamse Landmaatschappij en de Vlaamse Milieumaatschappij. Het zal vooral zaak zijn om hieraan samen te werken.

Op Europees niveau zijn er tijdens het Belgische voorzitterschap al belangrijke stappen gezet richting een bodemrichtlijn. De procedure is in gang gezet, dus moet Vlaanderen ervoor zorgen dat het klaarstaat om de richtlijn juridisch om te zetten en uit te voeren.”

Van De Vijver: “Tijdens onze discussies is het belang van educatie aan bod gekomen. Dat is mijn domein: ik geef het vak bodem- en grondwatersanering. Ik wil de jongere generaties nu al die brede blik meegeven – dat bodemzorg over meer dan verontreiniging gaat, dat bodemgezondheid uit zoveel verschillende aspecten en functies bestaat. Zij zullen ermee aan de slag gaan en daarvoor moeten ze de link leggen tussen verschillende lagen: de theoretische kennis, de praktische ingrepen en het wetgevende kader. Zelfs al lijkt hun dat nu nog een ver-van-mijn-bedshow. Al enkele jaren laat ik iemand van de OVAM bovendien een gastles geven over PFAS en hoe zich dat vertaalt in beleidsuitdagingen. En als het Vlaamse bodemplan er is, neem ik ook dat graag mee.”

Vermeulen: “Ik heb grote verwachtingen van wat er zit aan te komen. Voor mij speelt zich dat vooral af op gebiedsniveau. Ik geloof er sterk in dat we buiten perceelsgrenzen moeten kijken en de directe omgeving meenemen in de manier waarop we met de bodem omgaan.”

“Eigenlijk is er al veel veranderd tijdens het proces. Toen het panel startte, waren de bodemverontreinigingsfiches er nog niet. Die laten in één oogopslag zien welke informatie de OVAM over een grond heeft. Ik gebruik ze ondertussen continu. Met één klik weet ik wat de stand van zaken is en kan ik veel gericht dossiers opvragen. Dat die informatie nu zo toegankelijk is, vind ik een belangrijke mijlpaal.”

Het rapport vindt u op
www.ovam.vlaanderen.be/bodemzorg-in-4d

Klaar voor de renovatiegolf

EUROPA BESTUDEERT ASBESTBEHEER EN -VERWERKING

De Europese Commissie wil de komende renovatiegolf benutten om het asbestpassief aan te pakken. Ze bestelde een rapport om de stand van zaken in de lidstaten in kaart te brengen en te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan om asbest veilig te verwerken.

Met de Green Deal wil de Europese Unie tegen 2050 klimaatneutraal zijn. Om dat doel te halen, lanceerde ze onder meer de Renovation Wave-strategie, die het tempo van energetische renovaties tegen 2030 moet verdubbelen. Bij zo'n renovatiegolf komt veel materiaal vrij. Dat kunnen herbruikbare bouwmaterialen zijn, maar ook gevaarlijke stoffen, zoals asbest. De bezorgdheid daarover bestaat zeker in Vlaanderen, waar meer dan de helft van de te renoveren gebouwen dateert van voor 1970.

"Om veilig te kunnen renoveren, moeten we dus eerst goed weten waar er nog asbest aanwezig is", zegt **Sven De Mulder, teamverantwoordelijke Asbest bij de OVAM**. "Tegelijk is een renovatie natuurlijk de ideale gelegenheid om asbest te verwijderen. En als we asbesthoudend materiaal selectief verwijderen, blijven de andere materiaalstromen zuiver voor hergebruik. Daarom zijn de renovatiegolf en het asbestafbouwbeleid een goede, zelfs een noodzakelijke match. Dat

is een belangrijk principe binnen het actieplan Asbestafbouw dat de Vlaamse regering al in 2018 goedkeurde. We kregen daarvoor veel internationale aandacht, en zo kwam het ook prominent op de radar van Europa te staan.

Inventariseren aan de bron

Om het bestaande beleid en de ondersteuningsinstrumenten bij de lidstaten in kaart te brengen, bestelde de Europese Commissie een onderzoek: 'Study on Asbestos Waste Management Practices and Treatment Technologies'. In dat rapport is de link tussen renovatie en asbest zeer duidelijk: maar liefst 99 procent van het asbestafval bestaat uit bouw- of isolatiemateriaal. Maar verder zijn de gegevens beperkt. Niet alle lidstaten rapporteren afzonderlijk over asbestafval en er zijn heel wat verschillende methodes in omloop.

Sven De Mulder: "Net die gegevens hebben we nu nodig.

Sinds de invoering van het asbestafbouwbeleid in 2018 zien we een stijging van asbestafval in de stortcijfers in Vlaanderen. Ook in de andere gewesten en in Europa verwachten we door de renovatiegolf grotere hoeveelheden asbestafval. In Vlaanderen hebben we al een beter zicht op het asbestpassief dankzij studies en de verplichte asbestinventaris. We zijn momenteel het enige land dat zo'n asbestinventarisatie verplicht bij verkoop en voor alle risicogebouwen tegen 2032. Andere landen met een soortgelijk systeem verplichten dat alleen bij renovatie of sloop. In Vlaanderen houden we die gegevens bovendien bij in een centrale databank en kunnen eigenaars die raadplegen via hun woningpas, ook uniek in Europa."

"Inventarisatie aan de bron is in ieder geval een belangrijke voorwaarde om selectieve inzameling en dus recyclage van bouw materiaal mogelijk te maken. Daarom is het één van de aanbevelingen in het rapport." ▶

“De renovatiegolf en het asbestafbouwbeleid zijn een noodzakelijke match: als we asbesthoudend materiaal selectief verwijderen, blijven de andere materiaalstromen zuiver voor hergebruik”

Sven De Mulder,
teamverantwoordelijke
Asbest bij de OVAM

Verwerkings- methodes opschalen

- ▶ Een accuraat beeld van het asbestpassief is ook belangrijk om voldoende verwerkingscapaciteit op te bouwen. Op dit moment wordt bijna al het asbesthoudende afval gestort. Dat is een veilige optie, maar het belast toekomstige generaties met een erfenis van stortplaatsen die ze goed moeten blijven opvolgen. Bovendien is er in verschillende lidstaten onvoldoende stortcapaciteit voor de verwachte volumes aan asbestafval. Daarom

bekijkt de Europese studie ook welke verwerkingsmethodes het potentieel hebben om ze in de komende jaren op te schalen.

De Mulder: “Die ontwikkeling gaat snel. In 2016 heeft de OVAM zelf een studie over verwerkingsmethodes gepubliceerd. Toen ze in Nederland twee jaar later een soortgelijk onderzoek voerden, was er al veel veranderd. Vandaag zijn er opties om asbest te verwerken, maar nog niet op grote schaal. Alleen in Frankrijk is er een installatie – Inertam – die tot 8000 ton per jaar verwerkt. Daar gebruiken ze een thermische methode: ze vernietigen de asbestvezels door ze te verhitten tot 1600 graden Celsius. Op die manier maken ze er een aggregaat van dat ze kunnen gebruiken bij de aanleg van wegen. Het nadeel is dat het proces véél energie vraagt, terwijl Europa net nu een energiecrisis doormaakt. Als we de nodige temperaturen kunnen opwekken met elektriciteit, kan het wel een duurzaam verhaal zijn. Andere methodes gebruiken chemicaliën: zuren of basen. Zo omzeil je het energieprobleem, maar dan is er een constante stroom van dat zuur of die base nodig, liefst als reststroom van een ander proces.”

“Op technologisch vlak zijn enkele methodes nu klaar om ze op te schalen. Om daarvoor de nodige investeerders aan te trekken, hebben we goede data nodig over de volumes asbestafval die eraan komen en op welke termijn. Het Europese rapport wijst er ook op dat we de ecologische, sociale en economische impact van de verschillende methodes tegen elkaar moeten afwegen. Het circulaire aspect is belangrijk, maar het moet in verhouding staan tot de impact.”

Regels, financiën en vergunningen

Op dit moment kosten de alternatieve verwerkingstechnieken nog tien tot zelfs twintig keer meer (Intertam), vergeleken met de huidige storttarieven. Om asbestverwerking op gang te krijgen, zullen overheden dus een actieve rol moeten spelen als regulator, vergunningsverlener en mogelijke cofinancierder van de investeringskosten.

De Mulder: “Technologiebezitters die investeerders zoeken voor de bouw van een verwerkingsinstallatie halen soms de optie aan van een publiek-private participatie om de investeringskosten te dragen. Sowieso is de overheid betrokken als vergunningsverlener en bestaat de uitdaging erin een geschikte locatie te vinden waar het nimby-effect niet speelt: niemand zal asbestverwerking in zijn achtertuin willen. En dan is er nog het struikelblok van de hogere verwerkingskosten. Als regulator kan de overheid daarop ingrijpen door storten duurder te maken. Op dit moment is er in Vlaanderen bijvoorbeeld een nultariefmilieuheffing voor het storten van asbestafval, omdat het de enige optie is en we uiteraard sluikestorten of illegaal transport willen vermijden. Zodra er een alternatief is, kan de overheid een milieuheffing gebruiken om de verwerking competitiever te maken.”

“Een andere optie is een stortverbod. Nederland heeft al een expliciete bepaling dat storten niet meer mag zodra er capaciteit is om jaarlijks minstens 75 procent van het asbestafval te verwerken.

In de Vlaamse wetgeving zit het principe ingebouwd dat storten verboden is als er recyclage voorhanden is, maar dat zal nog verfijnd moeten worden. Daarnaast hebben verwerkers behoefte aan een einde-afvalcertificaat dat afnemers garandeert dat het eindproduct geen asbest meer bevat, want producten met asbest verkopen is verboden. Bij voorkeur is dat een certificaat dat in heel Europa en daarbuiten aanvaard wordt, anders is de onzekerheid te groot voor investeerders.”

Voorloper Vlaanderen

Het Vlaamse asbestafbouwbeleid komt herhaaldelijk aan bod in het Europese rapport. Een aantal van de best practices en aanbevelingen zijn dan ook afgeleid van Vlaamse voorbeelden.

De Mulder: “Met ons industriële verleden en onze sterke verstedelijking hadden wij in Vlaanderen al snel een milieubeleid nodig om mens en omgeving te beschermen. Dat geldt voor ons afvalbeleid, voor ons bodembeleid en nu dus ook voor asbest. Op die domeinen zijn we voorloper. Bij het opmaken van de studie werden we daarom geregeld geconsulteerd als klankbord, beleidsbron of expert. Dat is een mooi resultaat van onze inspanningen, want nu heeft Europa goede voorbeelden nodig om tempo te kunnen maken. Ik ben alvast opgetogen dat het thema op de radar van de Europese Commissie staat. Hopelijk is de trein vertrokken.”

PILOOTPROJECT: LOKALE GROEPSAANKOPEN VAN ASBESTATTESTEN

Dit najaar zoekt de OVAM enkele gemeenten om samen lokaal een pilootproject ‘asbestattest’ te realiseren voor hun burgers. Lokale besturen kunnen zich nog aanmelden tot 4 november.

In gebouwen die dateren van voor 2001 kunnen verschillende asbestmaterialen aanwezig zijn. Door veroudering, beschadiging of weersinvloeden verweren die materialen en kunnen asbestvezels vrijkomen die bij inademing een ernstig gezondheidsrisico vormen. Een asbestdeskundige kan de materialen identificeren en kan een asbestattest opmaken. Daarin kan de burger terugvinden wat de risico’s zijn en welke acties nodig zijn om een woning asbestveilig te maken.

Tegen 2032 moeten de eigenaars van alle gebouwen tot bouwjaar 2001 over een asbestattest beschikken, ook wanneer er geen overdracht is. Gemeenten kunnen hun burgers daarin ondersteunen door lokaal een groepsaankoop van asbestattesten te organiseren. Om ze daarbij te helpen, start de OVAM dit najaar een pilootproject op. De OVAM zorgt voor een geschikt voorbeeldbestek waar ze meteen mee aan de slag kunnen. De lokale lancering van dat bestek is binnen het jaar voorzien, zodat de OVAM en de deelnemende gemeenten op relatief korte termijn uit het pilootproject kunnen leren en goede praktijken kunnen verzamelen. De OVAM ondersteunt de lokale projectorganisatie met een bedrag van 10 000 tot 30 000 euro, afhankelijk van het aantal inwoners.

Lokale besturen kunnen nog tot 4 november een aanvraag indienen.

Voor meer informatie:

Scan de QR-code of surf naar:
ovam.vlaanderen.be/ondersteuning-en-subsidies

PROMOOT

DE MIJN MOOIE STRAAT-APP

BIJ UW ZWERFVUILVRIJWILLIGERS

EEN EENVOUDIGE REGISTRATIE VAN OPRUIMSESSIES EN -ACTIES

Via de gratis Mijn Mooie Straat-app kunnen zwerfvuilvrijwilligers elkaar volgen en hun opruimsessies en -acties bijhouden. Wilt u als lokaal bestuur aan de slag met deze gegevens en een beter zicht krijgen op het verzamelde zwerfvuil? Maak dan gebruik van de vrijwilligersmodule in het PRO-platform van Mijn Mooie Straat.

Lees meer over de app en het professioneel platform op www.mijnmooiestraat.be of vraag een gratis demo aan via hallo@mijnmooiestraat.be

Download de app

